

Utbildningsutskottets yttrande

1977/78: 4 y

över vissa delar av propositionen 1977/78: 97 om åtgärder för att bevara skrifter och ljud- och bildupptagningar

Till kulturutskottet

Genom beslut den 14 mars 1978 har kulturutskottet anmodat utbildningsutskottet att yttra sig över propositionen 1977/78: 97 om åtgärder för att bevara skrifter och ljud- och bildupptagningar jämte eventuella motioner väckta med anledning av propositionen, allt i vad avser frågor som berör kungl. biblioteket och universitetsbiblioteken.

Med anledning av propositionen har Bernt Nilsson m. fl. (s) väckt motionen 1977/78: 1780. Yrkandet 1 i denna motion avser fråga som tas upp i den till utbildningsutskottet remitterade propositionen 1977/78: 114 om ett centralt organ för informationsförsörjning m. m. och kommer att behandlas i detta sammanhang. Yrkandet 2 i motionen 1977/78: 1780 avser fråga beträffande vilken utbildningsutskottet inte har att avge yttrande till kulturutskottet.

Enligt lagen (1949: 166) angående skyldighet att avlämna för bibliotek avsedda exemplar av tryckt skrift är boktryckerierna skyldiga att leverera biblioteksexemplar av tryckta skrifter till kungl. biblioteket och universitetsbiblioteken i Uppsala, Lund och Göteborg. Vidare skulle tidigare enligt tryckfrihetsförordningen (TF) ett granskningsexemplar lämnas. Umeå universitetsbibliotek hade — med vissa undantag — under ett antal år den slutliga dispositionsrätten till detta exemplar.

Den 1 januari 1978 har vissa ändringar i TF (1976: 955) trätt i kraft vilka återverkar på pliktleveransordningen. Ändringarna innebär bl. a. att skyldigheten att lämna granskningsexemplar upphört. Vidare stadgas att om skyldighet att bevara exemplar av tryckt skrift för granskning och att avlämna exemplar av skrift till bibliotek eller arkiv föreskrivs i lag. Ändringarna innebär också att TF:s tillämpning vidgas till att under vissa betingelser omfatta inte bara tryckta skrifter utan också skrifter som mångfaldigats genom stencilering, fotokopiering eller liknande.

Övergångsvis har föreskrivits att universitetsbiblioteket i Umeå fr. o. m. den 1 januari 1978 skall få pliktleveranser i stället för granskningsexemplaret (prop. 1977/78: 62, KU 1977/78: 20, rskr 1977/78: 78).

Den av riksdagen åren 1975 och 1977 beslutade högskolereformen (prop. 1975: 9, UbU 1975: 17, rskr 1975: 179 och prop. 1976/77: 59, UbU 1976/77: 20, rskr 1976/77: 246) trädde i kraft den 1 juli 1977. Genom riksdagens beslut har landet delats in i sex högskoleregioner.

Tillskapandet av högskoleregionerna innebär bl. a. att en i viss mån sammanhållen forsknings- och utbildningsorganisation byggs upp inom varje region. Universitetsbiblioteken kommer därmed i praktiken att fungera som vetenskapliga centralbibliotek i resp. region. Samtliga universitetsbibliotek finns på orter som har en väl utbyggd forskningsverksamhet.

Föredragande statsrådet anser det riktigt, av både principiella och praktiska skäl, att alla högskoleregioner behandlas lika i fråga om försörjning med det svenska trycket. I propositionen föreslås därför att pliktexemplar skall levereras till universitetsbiblioteken i samtliga högskoleregioner.

Därutöver föreslås ett pliktexemplar, vilket som nationalexemplar skall förvaras i kungl. biblioteket. Detta exemplar skall för framtiden bevaras i så komplett skick som möjligt. Det är alltså inte i första hand ett bruksexemplar. Även det exemplar som levereras till universitetsbiblioteket i Lund, det s. k. reservexemplaret, skall vara fullständigt.

I fråga om bl. a. tryckt dagstidning och kombinationer av skrifter och ljud- och bildupptagningar, t. ex. läromedelspaket, föreslås särskilda bestämmelser. Av dagstidning skall två pliktexemplar lämnas till kungl. biblioteket och ett pliktexemplar till universitetsbiblioteket i Lund. Av kombinerat material skall dessa två bibliotek få vardera ett exemplar.

Ur forskningens och utbildningens synvinkel är det angeläget att de sex universitetsbiblioteken får samma rätt till pliktexemplar av skrift. Då självfallet även kungl. biblioteket bör få ett exemplar tillstyrker utskottet förslaget om sju pliktexemplar av skrifter. Utskottet anser också förslaget om antalet pliktexemplar av dagstidningar och kombinerat material väl avvägt.

Utskottet har inte något att erinra mot vad i propositionen förordats i fråga om leveransskyldighetens omfattning.

Kungl. biblioteket och Lunds universitetsbibliotek skall i princip bevara allt material. De fem andra pliktexemplaren är avsedda som bruksexemplar och det skall därför inte föreligga någon skyldighet att bevara dem för framtiden. Det är enligt föredragande statsrådets mening nödvändigt att oväsentligt och mindre viktigt material gallras. Därigenom underlättas hanteringen och minskas magasineringskostnaderna. Även utskottet vill påpeka nödvändigheten av att en rationell sovring görs av materialet.

Vad som i propositionen förordas beträffande utnyttjande av pliktexemplar och om ansvar för gallring av materialet föranleder inte något utbildningsutskottets uttalande.

Leveransen av pliktexemplar till universitetsbiblioteken i Stockholm och Linköping, vilka inte tidigare fått sådana, innebär viss merkostnad för dessa bibliotek. I propositionen beräknas det ytterligare medelsbehovet för budgetåret 1978/79 till 250 000 kr. per bibliotek, varav 195 000

kr. är kostnader för ett utökat personalbehov, 50 000 kr. kostnader för bindning och 5 000 kr. för magasinskostnader. I propositionen föreslås att 500 000 kr. anvisas under ett särskilt reservationsanslag benämnt Vissa bibliotekskostnader inom högskolan. Utbildningsutskottet tillstyrker den föreslagna medelsanvisningen.

Stockholm den 13 april 1978

På utbildningsutskottets vägnar
STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Stig Alemyr (s), Claes Elmstedt (c), Ove Nordstrandh (m), Sven Johansson (c), Bengt Wiklund (s), Linnea Hörlén (fp), Lars Gustafsson (s), Gösta Karlsson (c), Lena Hjelm-Wallén (s), Per-Olof Strindberg (m), Roland Sundgren (s), Christina Rogestam (c), Helge Hagberg (s), Jörgen Ullenhag (fp) och Margit Sandéhn (s).

